

יוצא לאור לפרשת חוקת ה'תשע"ט
(מספר 41)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לעילוי נשמת

נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770
והדפיסם ב"תקות מנחם"
ניהל "ועד המחנכים"
פעל במרץ בעניני שלימות הארץ
ראש מטה שירה וזמרה
לקבלת פני משיח צדקנו
קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם
השאיר דור ישרים יבורך
הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים
ביום השני לפ' 'דקם שבט מישראל"
י"ב תמוז ה'תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידי

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' יקותיאל מנחם ע"ה
ב"ר שרגא שליט"א

ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משיח ומשפיע
בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770
ניהל הבית חב"ד
בנמלי התעופה
ובחברת "אל על" במיוחד
וזכה שהרבי שלח המצות ע"י
ואמר עליו "אונזער יקותיאל"

הי' שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>

To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

מפתח ותוכן

פ' חוקת

- א. שלימות טהרת פרה אדומה לע"ל 3
כל הפרות בטלות ושלך (משה) קיימת (תנחומא ח) - השייכות
המיוחדת דטהרת טומאת מת (ע"י פרה אדומה) למשה רבינו

י"ב-י"ג תמוז

- ב. מקור הרע יסייע בגאולה העתידה 7
ג. גילוי הפנימיות דחודש תמוז לקראת הגאולה 9
הימים המיוחדים שבחודש תמוז: יב-יג תמוז (גאולה), יז תמוז (צום)

הוספה / בשורת הגאולה

- ד. מקונטרס "בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל" 18
דיוק לשון הרמב"ם "ובנה מקדש במקומו"; ביאור דברי המדרש
"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש כו"; גודל
העילוי ד"בית רבינו שבבבל"; גודל הזכות להשתתף בבניית "בית
רבינו שבבבל" כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד;
"בית משיח" בגימטריא "פרצת" 770

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' מנחם מענדל ע"ה
בן הרה"ח הרה"ת ר' אלחנן דובער הי"ד
מאראזאוו

מקושר לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ
וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מה"מ

נולד בעיר ליובאוויטש
זכה לגור ולקבל קירובים
בבית כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בעיר רוסטוב
למד מתוך מסירת נפש בישיבת תו"ת במחתרת

שימש כשו"ב
הי' ממייסדי ושימש בתור מנהל ומשפיע
במתיבתא ובית מדרש במוסד חינוך אהלי תורה
וזכה להשפיע לאלפי תלמידים

בהתוועדויותיו הרבות
הכניס רוח חסידית ושמחה לרבים משומעיו

גידל משפחתו לחסידות ולהתקשרות
והרבה מהם שלוחים בכל קצוי תבל

נפטר בשיבה טובה ר"ח שבט ה'תשע"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

Reprinted with permission of:

"Vaad L'Hafotzas Sichos"

by:

Moshiach Awareness Center,

a Project of:

Enlightenment For The Blind, Inc.

602 North Orange Drive.

Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095

Fax: (323) 934-7092

<http://www.torah4blind.org>

e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,

Executive Director

Printed in the U.S.A.

חוקת ב

שלימות טהרת פרה אדומה לע"ל

א. "ואת חוקת התורה גוי ויקחו אליו" - "לך אני מגלה טעם פרה".

וצריך להבין - מה נשתנתה מצוה זו מכל מצות התורה, שבה מודגשת שייכותה למשה רבינו, הן באופן קיומה, שקיום מצוה זו (גם לדורות) הוא ע"י אפר פרתו של משה, והן באופן לימודה, "לך אני מגלה טעם פרה"?

ב. ויש לבאר זה בהקדים מה שאמרו רז"ל (בטעם שפרה אדומה היא נקבה, ולא ככל קרבנות ציבור שהם זכרים) - "אמר הקב"ה תבא פרה ותכפר על מעשה העגל" (ובפרש"י על התורה: מיוחדו של ר' משה הדרשן, גם פרטי הרמזים במצות פרה אדומה על כפרת חטא העגל).

וביאר המפרשים¹¹ השייכות בין כפרת חטא העגל להטהרה מטומאת מת (ענינה של פרה אדומה כפשוטה) - ע"פ דברי חז"ל¹² שלולא חטא העגל לא הי' כל ענין המיתה אצל בני, כי היתה "חירות ממלאך המות" (כמו לפני חטא

א. "ואת חוקת התורה גוי ויקחו אליו פרה אדומה גוי", וארז"ל: בטעם הדיוק, ויקחו אליו" (למשה דוקא) "שכל הפרות בטלות ושלך קיימת", וזה נוגע (לא רק לפרת משה, אלא) לכל הפרות האדומות שבכל הדורות, כי בכלם נתקדשו הנהנים שעשו את הפרה מאפר פרתו של משה, ולכן נקראו כל הפרות ע"ש משה דוקא.

והשייכות המיוחדת של פרה אדומה למשה רבינו מודגשת גם בנוגע לטעם מצוה זו, דאע"פ שאפילו שלמה המלך [ש"על כל אלה (כל חוקי התורה) עמדתו]¹³ אמר על מצוה זו "והיא רחוקה ממני" - מ"מ, למשה רבינו נתגלה טעם פרה, כמחז"ל על תיבות

משיחת ש"פ 9 חוקת תשכ"ג. נדפס בלקו"ש חל"ג ע' 127 ואילך.
 (1) ריש פרשתנו (יט, ב).
 (2) תנחומא פרשתנו ח. במדב"ר פ"ט, ו.
 וראה רש"י יומא ד, רע"א. וראה הנסמן בהערה הבאה.
 (3) ראה פרה פ"ג מ"ה, ומאחת" (ועד"ז הוא ל' הרמב"ם הל' פרה אדומה פ"ב ה"ו) ובמשנה אחרונה שם (ע"פ תוי"ט שם מ"ג). ולהעיר ג"כ מפ"י מהר"ז לבמדב"ר שם. ביאורי מהרא"י (לבעל תרוה"ד) ושפ"ח (לפרש"י פרשתנו שם). של"ה חלק תושב"כ פרשתנו (שנט, ב). וראה לקמן הערה 36.
 (4) של"ה, ביאורי מהרא"י ושפ"ח שבהערה הקודמת.
 (5) תנחומא שם ו (קרוב לסופו). במדב"ר שם, ג (בסופו).
 (6) קהלת ז, כג. תנחומא ובמדב"ר שם.
 (7) תנחומא שם, ח. במדב"ר שם, ו. וראה ידי משה שם.

צורך והכרח להגדיל ולהרחיב עוד יותר את "בית רבינו", ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, "פריצת" (בגימטריא 770), כמו בנין בית חז"ל³².

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד"בית רבינו שבבבל" - ש"נסע מקדש וישב שם", והוא מקום המקדש גופי דלעתיד, ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים - מובן גודל הזכות דכאו"א מישראל להשתתף בגופו ובממונו³³ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית "בית רבינו שבבבל", כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

(קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל - סה"ש תשנ"ב ע' 465)

(32) ועד להנחת אבן פינה.

[בערב ח"י אלו שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה (להגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידיו הק'. המו"ל].

(33) ע"ד ובדוגמת בית המקדש - ש"הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב).

פּרָץ, ודרשו חז"ל²³ "זה משיח, שנאמר²⁴ עלה הפורץ לפניהם"²⁵.

... בשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשיריות שנים, שבעים שנה (תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"ז ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"²⁶ – שעי"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדני שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", עי"ז ש"פּרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פּרץ", "עלה הפורץ לפניהם".

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה האחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות ב)חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י – תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"²⁷, ונמצא, ש"בית רבינו" (770) הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו"²⁸, יותר מיובל שנים (ת"ש – תש"נ), "עד עולם"²⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בני"י שבאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"³⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"³¹, ובפרט נשיא (מלך) הדור), ונעשה

23) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

24) מיכה ב, יג.

25) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא "פרצת" (770). ודו"ק.

26) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני ה'ש"ית בתחלתו. ובארוכה – ד"ה זה תשי"א.

27) תבוא כט, ג.

28) ברכות ל, א.

29) שמואל"א א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא

ופרש"י משפטים כא, ו.

30) משלי יד, כה.

31) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב – ברע"מ.

עין הדעת, שהרי בעת מ"ת פסקה זוהמתן¹³, אלא שע"י חטא העגל חזרה זוהמתן¹⁴, ונמצא שחטא העגל הי' סיבה (לענין המיתה, ובמילא – גם) לטומאת מת; וזהו הקשר בין שני הענינים דכפרת חטא העגל וטהרה מטומאת מת – דהא בהא תליא, שע"י כפרת חטא העגל, מתבטל בדרך ממילא הענין דטומאת מת (ע"י שבטלה הסיבה לטומאת מת – מיתה בכלל).

ובזה יש לבאר (ע"ד הדרוש) דיוק לי הרמב"ם¹⁵, "ותשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשניי", ראשונה עשה משה כו' והעשירית יעשה המלך המשיח" – דלכאורה אינו מובן; מה טעם הוצרך הרמב"ם לכתוב מספר¹⁶ הפרות שנעשו במשך כל הדורות?

וזהו הרמז בהרמז ש"העשירית יעשה המלך המשיח" – כי עשר הוא מספר השלם (כנודע¹⁷), ושלימות הטהרה (דפרה אדומה תהי' רק לעת"ל, בפרה שיעשה המלך המשיח.

ג. עפ"ז יש לבאר גם השייכות דפרה אדומה, "אליך" למשה רבינו:

19) לי הרמב"ם הלי' מלכים רפ"א. וצע"ק אם ואיך יקריבו קרבנות קודם עשית פרה העשירית וטהרת ג' וז'.

20) מה, יז ואילך. – וראה רמב"ם הלי' מעה"ק ספ"ב.

21) תשא לב, לד ובפרש"י שם. סנהדרין קב, סע"א. ועוד.

22) ישע"י כה, ה. משנה סוף מו"ק. זח"א קטו, סע"א. – וראה סה"מ תרכ"ח ע' מ ואילך. סה"מ מלוקט ח"ב ע' רעו ואילך.

23) ראה אוה"ת לנ"ך (ס"ע תקבג ואילך) ד"מ, עשה פרה רומז על הגאולה דלע"ל ולכן מטהרת טומאת מת שאזי ומחה ה' . . . ובלע המות לנצח". ע"ש. וראה אוה"ת פרשתנו ס"ע תתמ.

24) ראה ראב"ע לשמות ג, טו. פרדס שער ב'.

כן צע"ק: הרמב"ם לא הסתפק בהבאת מספר הפרות שהובא במשנה¹⁷, אלא מוסיף¹⁸, "והעשירית יעשה המלך המשיח" – הרמב"ם הביא בספרו גם הלכתא למשיחא, שאז "חוזרין כל המשפטים . . . כשהיו מקודם, מקריבין

13) שבת קמו, רע"א.

14) זח"א נב, ב. קכו, ב. זח"ב קצג, סע"ב. ועוד.

15) הלי' פרה אדומה ספ"ג. – ביאור הלכה זו ע"ד ההלכה ראה לקו"ש חכ"ח ע' 131 (לעיל ע' 98) ואילך.

16) בפשטות י"ל – להודיע שצריך להביא מתשע פרות ולא משבע כדברי ר"מ.

17) פרה פ"ג מ"ה.

18) וצ"ע וחיפוש מקורו דהרמב"ם. ולהעיר מכוכ"כ ענינים שהעשירי הוא בימוה"מ (או ע"י משיח) – שירה העשירית, מנין העשירי דבני"י, כיבוש ארץ עשר אומות, עשר נימין דכינור המקדש וכו'. וראה מדרש מעשה תורה אות י"ד.

לירושלים (כנ"ל).

ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו¹⁴ של "בית רבינו" שבדורנו:

"רבינו" – ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדניי שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים גו' ומאיי הים גו' ואסוף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"¹⁵, ושמו השני – יצחק – ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש¹⁶ "אז ימלא שחוק פינו", "אז דייקא, לעתיד לבוא¹⁷, כשיאמרו ליצחק (דוקא) "כי אתה אבינו"¹⁸.

ו"בית (רבינו)" – מספרו שבע מאות ושבעים¹⁹, וע"ש מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"²⁰, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"²¹, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר²² "פרצת עליך

14) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהיוה"א ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א וש"נ).

15) ישע"י יא, יא-יב.

16) תהלים קכו, ב.

17) משא"כ בזמן הגלות, שאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק פינו" (ברכות לא, א).

18) ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.

19) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיו"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו"ע עראי, ועאכו"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדו"ד שהמספר נעשה שמו של הבית, ככפנים.

20) הן בלשון הקודש – שבע מאות ושבעים, הן באידיש – זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) – סעווען סעווענטי.

21) ויצא כה, יד.

22) וישב לח, כט.

ע"י תורה, שקיבל משה מסיני ומסרה כו', נעשית מציאות ציבור, אשר, אין הציבור מתים³⁰, שבציבור דבני לא שייך ענין המיתה.

ד. והנה, התורה היא נצחית³¹ בכל זמן ובכל מקום. שמוזה מובן, דאע"פ שעכשיו אין לנו אפר פרה, מ"מ, תוכן הענין דטהרת פרה אדומה, שכולל אפר פרתו של משה, ישנו בעבודה הרוחנית של כאו"א מישראל.

הסברת הענין:

המשכת הנצחיות של משה היתה ע"י שהי' בתכלית הביטול להקב"ה (עבד נאמן³²), ענין המסירת נפש, שמוכן למסור כל מציאותו עבורו ית'. וי"ל שלכן מעשי ידי משה נצחיים המה – כי מסירת נפש היא למעלה משנינויים, שהרי כל ענין המסירת נפש הוא – התוקף לעשות רצונו ית' באופן ששום דבר שבעולם לא יוכל לשנותו.

ולכן הטהרה מטומאת מת היא בכח אפר פרתו של משה: טומאת מת מורה על הפירוד מקדושה, כי כאשר, דבקים בה' אלקיכם (הרי אתם) חיים כולכם היום³³ (אין שייך מיתה, ובמילא לא

יסוד הטהרה של פרה אדומה אינו רק ביטול הטומאה בפועל, אלא ביטול סיבת הטומאה מעיקרא – ענין המיתה. ולכן צריכים בזה לכתו של משה²⁵ – כי מעניניו המיוחדים של משה הוא ענין הנצחיות, כמבואר בחז"ל²⁶ שמעשי ידי משה הם נצחיים (וכמו שמצינו בנדו"ד, פרה אדומה גופא, שאפר פרה שלו הוא מתחלת הענין, וגם – קיים לעד), ועד"ז בנוגע למשה עצמו, אף שנאמר וימת שם משה²⁷ אמרו עליו²⁸, "לא מת משה... מה להלן עומד ומשמש אף כאן כו'". ולכן הטהרה של כל פרה ופרה תלוי' באפרו של פרת משה – כי כח הטהרה של פרה אדומה קשור עם ענין הנצחיות של משה רבינו²⁹.

ולהעיר, שאע"פ שענין הטהרה מטומאת מת בשלימותו לא יושג עד לעת"ל כשיבולע המות לנצח (ועד אז הפרה מטהרת מן הטומאה, אבל אין בכחה לבטל סיבת הטומאה) – זהו רק בנוגע ליחיד, אבל בנוגע לציבור –

25) וראה עץ הדעת טוב פרשתנו, שענין התורה שניתנה ע"י משה בא "לכפר עון אדה"ר לבטל המיתה". ע"ש.

26) ראה סוטה ט, סע"א. תנא דבא"ר פי"ה. צפע"ג עה"ת ר"פ תרומה. ועוד.

27) ברכה לד, ה.

28) סוטה יג, סע"ב. זח"א לו, סע"ב ואילך. וראה לקו"ש חכ"ו (ע' 6 ואילך) החידוש בזה לגבי המדובר במרו"ל (ברכות יח, סע"א ואילך) שצדיקים (בכלל) גם במיתתם קרויים חיים.

29) וי"ל שזהו גם הטעם שהרמב"ם הוכיר רק משה ועזרא ולא העתיק מהמשנה (פרה שם) שמות עושי ו' הפרות לאחר עזרא – כי כח הטהרה שבפרה אדומה יסודו מפרתו של משה, ככפנים (ועזרא שקול כמשה ומסר תורה לכל ישראל ונקרא הסופר וכו' – ראה סנהדרין כא, סע"ב. ועוד).

30) הוריות ו, א. תמורה (טו, ב, טז, סע"א). רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ד סה"א (וצע"ק שינוי ל' הרמב"ם, ואין כל ישראל מתים, ובפרט ע"פ דעתו דשבט אינו כלה (עיין צפע"ג להל' קדוה"ה ספ"ה בפי' דברי הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע קג – ע"פ ב"ב קטו, ריש ע"ב וברשב"ם שם). 31) ל' התניא – רפ"ו. שם קו"א סד"ה להבין פרטי ההלכות. וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' שיב הערה 17 בשוה"ג. 32) נוסח תפלת העמידה דשחרית דשבת. וראה בהעלותך יב, ז. 33) ואתחנן ד, ד.

גאולתכם".

... יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה – ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

... בדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מסיימים ומשלימים "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה⁹), אשר, ע"י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים¹⁰, וענין זה נעשה ע"י "בית רבינו" שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו"ע ד"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"¹¹, ו"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל"¹¹, שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור, ועוד וג"ו עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות¹², אשר, ע"י הפצתה חוצה ("יפוצו מעינותיך חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא¹³.

ועפ"ז מובן גודל העילוי ד"בית רבינו" – "מקדש מעט" העיקרי בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם", ולכן "הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתיד", ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב

וטמאת מת); וכדי לבטל מכל וכל את ה"מיתה" והפירוד מקדושה, שיהי' תכלית הדביקות בה' אלקיכם – ה"ז ע"י שהאדם מעורר בעצמו את מסירת נפשו לה"³⁴.

וכמו שהנצחיות באפר פרתו של משה באה בשני ענינים – (א) שהוא עצמו קיים לעד³⁵, (ב) כל הפרות היו צריכות לאפר פרתו של משה³⁶ – עד"ז הוא בעבודה רוחנית, שבהתעוררות כח המסירת נפש יש שני ענינים: (א) ההתעוררות של עצם כח המסירת נפש, (ב) מה שכח המסירת נפש נותן כח ועוז בכל עניני עבודת ה' שיהיו כדבעי, וכמבואר בתניא³⁷, "שקיום התורה

(34) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1058 ואילך. ולהעיר מתניא פי"ט (כד, ב) בענין "החכמה תחי". וראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 233 ואילך. (35) ולהעיר, שגם ההשתמשות באפרו של פרת משה נתארכה ריבוי שנים, שהרי עד ימי עזרא לא הוצרכו לפרה שני – קרוב לאלף שנה השתמשו בפרתו של משה (ואילו במשך השנים דבית שני – ת"כ שנה – עשו שמונה פרות!). (36) ובפרט ע"פ מ"ש במפרשים שבכל הפרות היו צריכין לערב מאפר פרתו של משה (ראה ש"ך עה"ת ושפ"ח פרשתנו (יט, ב). עץ הדעת טוב שם. ועוד). – ובפני דוד (להחיד"א) פרשתנו, ש"כעת לא נתברר לי זה שמעריבין בכל פרה מאפר פרה שעשה משה". (37) ספכ"ה.

(38) פי"ח י"ט.

(39) תניא רפ"ב.

(8) תניא רפ"ז.

(9) ראה אגרות-יקודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

(10) "כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים" (תו"א בראשית ד, רע"א).

(11) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג.

(12) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ועוד).

(13) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

הוספה בשורת הגאולה

ע.

יש לומר – שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים¹) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם"² בזמן הגלות (בית רבינו שבבבל³), ומשם יועתק למקומו בירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח⁴) "ובנה מקדש במקומו" – דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, ובנה מקדש בירושלים? – ש"במקומו" רומז גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה משיח בודאי"), היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב⁵ וממתין ומצפה לגאול את בני ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים (כמו "בי כנישתא דשף ויתיב"³, "שנסע מקדש וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתיד, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובנ"י) לירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש⁶ ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוץ לארץ⁷ שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחרי שמקדש העתיד יתגלה וירד למטה לא יהי צורך להשמיע לישראל "הגיע זמן

(1) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(2) ערוך ערך שף (הובא בחדא"ג מהרש"א מגילה כט, א).

(3) מגילה כט, א.

(4) ספ"א.

(5) ראה סנהדרין צה, א: "יתיב אפיתחא דרומי".

(6) יל"ש ישע"י רמו תצט.

(7) ועפ"ז יומתק הדיוק "עומד על גג בית המקדש" – ש"גגות . . . לא נתקדשו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ז), שרומז על חו"ל בערך לקדושת א"י.

לקוטי

שיחות

י"ב-י"ג תמוז

מקור הרע יסייע בגאולה העתידה

א. עה"פ (בפרשתנו)¹, "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" איתא במדרש²: "כי מראש צורים אראנו אלו האבות וכו' משל למלך שהי' מבקש לבנות מדינה כו' בא ליתן היסוד והיו המים עולים כו' עד כו' ומצא שם צור גדול כו' כך מתחילה כו' כיון שבאו האבות וזכו אמר הקב"ה על אלו אני מכונן העולם כו'".

בגאולה העתידה יגאלו כל ישראל היכן שרק ימצאו, בד' רוחות העולם. והפסוק מבאר כיצד תהי' הגאולה מכל ארבע הרוחות: בנוגע למזרח ומערב נאמר, "אביא זרעך... אקבצך", אני אביא את בניך ואני אקבצם, הקב"ה פונה לבני ישראל – ולא למזרח ומערב עצמם. אולם בנוגע לגאולה מתימן (דרום) נאמר, "אל תכלאי", הקב"ה פונה לתימן עצמה, ואומר לה שלא תפריע לגאולה; ואילו בנוגע לצפון – שהוא מקור הרע, "מצפון תפתח גו"³ – נאמר, "תני", לא רק שהצפון לא ימנע, אלא אף הוא עצמו יסייע לגאולה.

זהו החידוש של הגאולה העתידה, שאפילו הצפון יסייע לגאולה. ועל חידוש זה של הגאולה העתידה, שלא רק שאף אחד לא יפריע, אלא אפילו הצפון יסייע, אומר הנביא, "כל הנקרא גו"⁴, שכל זה הוא בזכות "אבהתכון צדיקיא", שגם לאבות היו ניסים בדוגמת הניסים של הגאולה העתידה, ועד – אומר לצפון תני.

ב. בין הניסים שהיו ל"אבהתכון צדיקיא", מובן, שהנסים שהיו עם הצדיקים שבדור האחרון לפני משיח, שהם הקדמה והכנה לניסים של הגאולה העתידה, הם עוד יותר בדומה לניסים

משיחת י"ג תמוז תשכ"ב. סעיפים ג"ה. נדפס ב"לקו"ש ח"ד ע' 1064 ואילך. תרגום מאידית.

(1) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב וז"ל: המועדים של כל השנה . . . בכלן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן.

(2) שמו"ר פט"ו, ז.

(3) תניא פל"ו.

(4) כנ"ל בשמו"ר.

(5) ישע"י מג, ז.

(6) ירמ"י א, יד.

שיהיו בגאולה העתידה. כלומר, שהניסים של גאולת י"ב וי"ג תמוז היו באופן של „אומר לצפון תני“.

וכפי שסופר קודם, שכאשר נגזר על הרבי להשלה לשלוש שנות גלות בקאסטראמא, הוא הציב תנאי שאם הנסיעה תפגע בשמירת שבת הוא לא יסע, ובעקבות זאת הרשו לו להשאר במאסר עד יום ראשון. והרי זה היפך ההנהגה דבית האסורים: בדיוק כשם שכאשר רוצים להחזיק משהו בבית האסורים, הוא אינו יכול לצאת משם, כך גם כאשר אין רוצים להחזיק אותו, הוא אינו יכול לקיים את ה„חוץ מצא“ ולהשאר במאסר. אך הרבי הצליח שגם ענין זה הי' כפי שרצה.

אותו דבר הי' גם בנוגע לעזיבתו של הרבי את המדינה: לא רק שיציאתו משם היתה באופן של „אל תכלאי“, שלא הפריעו לו בכך, אלא הי' זה עד לאופן של „תני“ – הם התאמצו שהרבי יסע.

וכידוע, שהרבי אמר שהוא לא יסע עד שיניחו לו לקחת את כל ספריו וכתביו. כאשר הגיעו המבקרים לבדוק את הספרים והכתבים ורצו לעכב ספרים מסויימים וכתבים יקרי המציאות, אמר הרבי, שבאם יעשו זאת הוא לא יסע. הם התקשרו מלנינגראד, שם שהה הרבי, לפקידים הגבוהים בעיר הבירה מוסקבה, ואמרו שראבין שניאורסאהן – כוונתם היתה לרבי – מאיים שבאם לא יתנו לו את כל ספריו וכתביו, גם הוא עצמו לא יסע. וענו על כך ממוסקבה, שיש לתת לו לקחת הכל וציוו על הצנזור להטביע על כל אחד

מארגזי הספרים חותמת, שתאפשר להם לעבור את הגבול. וזהו הענין של „אומר לצפון תני“: אין זה סתם נס למעלה מהטבע, כי אם נס שעשה הקב"ה, שהצפון עצמו, ש„מצפון תפתח“, יסייע לצאת מהמדידה והגבלה למקום שחרור וחירות.

ג. הניסים לצדיקים ובפרט בדור האחרון הם הקדמה והכנה (כנ"ל) והוראה ופסק דין כיצד יהי' אופן הגאולה העתידה ע"י משיח: לא רק ש„אל תכלאי“, הגאולה לא תעמוד להצבעה ולא יהי' צורך ברשיון מאף אחד, וכמו שנאמר בהפטרות פרשתנו (פרשת בלק) „לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם“.

– זה שהקב"ה יאמר „לצפון תני ולתימן אל תכלאי“, זוהי „שיחה“ בינם לקב"ה, אבל לשארית יעקב לא יהי' כל עסק בזה, „לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם“ – ועל דרך זה שהקב"ה „אומר לצפון תני“, שהצפון עצמו יסייע לגאולה.

ולמרות שגם אז לא יחדל העולם להתקיים, ישאר עולם עם הרבה אומות, כנאמר בהפטרה: „בקרוב עמים רבים“, ויהיו „בהמות יער“, שלא יוכלו לסבול את גאולת ישראל, אעפ"כ, לא רק ש„לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם“, אלא „צפון תני“, שהצפון עצמו יהי' חייב לסייע לגאולה, ויקויים הנאמר „ובני ישראל יוצאים ביד רמה – בריש גלי“, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

ויהודי מתחיל להתבונן כמה גדול החושך דומן הגלות בכלל ודהזמן דעקבתא דמשיחא בפרט, הרי הוא יכול, ר"ל, ליפול למצב של יאוש, בלא לדעת כיצד הוא יכול להתגבר על כל הקשיים.

הוא יודע אמנם שע"י (ומ)היגיעה והיסורים בזמן הגלות יבוא אצ"כ עילוי בזמן הגאולה; אבל הרי עתה הוא נמצא בכוז גלות מרה וחשוכה – כיצד הוא יכול עתה להתגבר על כל הקשיים?

ועל זה היא ההוראה, המלמדת ומעודדת, שאדרבה: דוקא בדור זה, דרא דעקבתא דמשיחא, יש לנו את הגילוי דפנימיות התורה שגילתה ופירסמה את התוכן הפנימי של ימים אלו – שבהם ישנו תוקף האהבה של הקב"ה לישראל; וכהקדמה לימים אלו יש את חג הגאולה ד"ב-י"ג תמוז, המורה כיצד יכולים בזמן הגלות הזה גופא⁵⁸ להביא עילוי פנימי זה בגילוי (באופן שמתבטל ההעלם והסתור גם בחיצוניות);

וזה מעודד ומחזק את היהודי לעסוק בלהט בימים אלו בתוכן הפנימי של הגלות, ועל אחת כו"כ שהוא לא יושפע ממצב הגלות המר והירוד –

(58) ובוה יש עילוי גם על היפוך הצומות לעתיד (לאחרי שיתבטל הגלות).

59) שבת קיח, סע"ב ואילך. רמ"א יו"ד סרמ"ו סכ"ו. וראה באר היטב שם.

60) ראה רמ"א או"ח סתקנ"א ס"י. ובמג"א שם (סקל"ג): דגם לגמר מצוה עושין סעודה.

61) שו"ע או"ח בהל' ת"ב (ר"ס תקנד).

62) תנחומא צו יד. וראה בארוכה לקו"ש חיי"ח ע' 412 (לקמן ע' 347) ואילך.

63) וי"ל שע"ז מגלה זה ש"יכול לתקן שלא ע"י יסורים... כי הוא כל יכול" (אוה"ת מסעי ע' א'שצא בתחילתו).

י"ב-י"ג תמוז ב

גילוי הפנימיות דחודש תמוז לקראת הגאולה

היום המיוחד בחודש זה, המוזכר בתורה שבכתב (בנביאים⁵⁶), הוא „צום הרביעי“ - הצום דשבעה עשר בתמוז⁵⁷

(8 זכר"י ת, יט.)

(9 כ"ה בירושלמי תענית פ"ד ה"ה. ספרי ואתחנן עה"פ שמע ישראל. תוספתא סוטה ספ"ו. רמב"ם בפיה"מ לר"ה פ"א מ"ג. הל' תעניות פ"ה ה"ד. טאו"ח סתקמ"ט (אבל ראה ב"י שם ד"ה ור' עקיבא). רד"ק ומהר"י קרא זכר"י שם. ולדעת כמה כ"ה הגירסא גם בבבלי ר"ה יח, ב (הובא בחי' הר"ן וריטב"א שם. דק"ס שם).

אבל גירסת רוב הספרים בבבלי שם (וראה ראב"ע זכר"י שם, יח), „זה ט' בתמוז שבו הובקעה העיר“ - והבבלי לשיטתו אויל ד, בראשונה הובקעה העיר בתשעה בתמוז (תענית כח, סע"ב. וכ"ה בטוש"ע או"ח שם ס"ב), והקרא דזכר"י איירי לאחרי חורבן בית ראשון. אבל ראה הערה הבאה.

והירושלמי לשיטתו (תענית שם) ד, קילקול חשבונות יש כאן וגם בראשונה הובקעה ב"ו בו. וכן צ"ל בספרי ותוספתא שם (שהרי הוזכר שם* „שבו הובקעה העיר“).

והרמב"ם שכתב (הל' תעניות שם ה"ב) ד, הובקעה ירושלים בחורבן שני ומ"מ מפרש הכתוב דזכר"י על י"ז תמוז כנ"ל - כי לשיטתו נקבע הצום גם בראשון לי"ז תמוז, מפני שבאותו היום** (נשתברו הלוחות ובטל התמיד (ראה צפע"נ לרמב"ם שם)***.

(* ורק זה (דלא כבירושלמי שם).

(** ואין מתעניין גם בט' תמוז - מפני שלא רצו הצבור לקבל (ראה צפע"נ שם, שמפרש כן דברי הירושלמי תענית שם). או דבטל התמיד חמיר מבקיעת העיר.

(*** ועפ"י י"ל דאין להוכיח ממ"ש הובקעה... בחורבן שני שיטתו בחורבן ראשון (ראה הערה הבאה) - כי אין מזה נפק"מ מכיון שבלא"ה נקבע הצום (גם אז) לי"ז תמוז, ומכיון דלא בירא ל"י נקט רק חורבן שני.

א. כידוע, לכל חודש יש את ענינו ותוכנו המיוחד; ומובן (ובפרט - שהרי הכל בהשגחה פרטית), שחודש שיש בו יום מיוחד (או - ימים מיוחדים) הנה תוכנו של חודש זה קשור עם תוכנו של היום (או - הימים).

[לדוגמא: בחודש אדר פועלים ימי הפורים⁵⁸, שכל החודש נהפך לזמן שמחה - „החודש אשר נהפך להם גוי“⁵⁹ - עד להלכה למעשה, שכל החודש כשר לקריאת מגילה⁶⁰, וגם - „משנכנס אדר מרבין בשמחה“⁶¹; עד"ז חודש ניסן נקרא חודש הגאולה; מצד זה שבחמשה עשר בו היתה הגאולה ממצרים].

בנוגע לחודש תמוז מצינו שיש בו שני ענינים הפכיים:

משיחות ש"פ שלח ופ"ט חוקת תשל"ז. נדפס בלקו"ש ח"י"ז ע' 308 ואילך. תרגום מאידית.

(1) ראה תרגום שני לאסתר ג, ז. וכל חודש יש לו מזל מיוחד (ר"ה יא, ב ובפרש"י שם. וצע"ק בשבת קנ"ו, א שלא הובא מזל חודש). ובכל חודש מאיר צירוף מיוחד דשם הוי' (הובאו במשנת חסידים במקומם). ועוד.

(2) וכן מוכח בתרגום שני שם.

(3) ולהעיר ממגילה יג, ב: נפל פור בחודש אדר . . . ובשבעה באדר נולד. וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 345 ואילך.

(4) מג"א ט, כב.

(5) ירושלמי ריש מגילה. וברמ"א או"ח סתרפ"ח ס"ז: והכי נהוג.

(6) תענית כט, סע"א (ואילך). מג"א או"ח סתרפ"ו סק"ה.

(7) שמור"ר פט"ו, יא. ועד שאמר"ל: בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל (דעת ר"י ר"ה יא, רע"א. ובשמור"ר שם סתם כוות"י).

אדמו"ר הזקן) - הזית הזה כשכותשין אותו (דוקא) הוא מוציא שמנו - הכתישה היא שלב בסדר של „מוציא שמנו“⁵³].

ויתירה מזו: הגאולה די"ב תמוז היפכה גם את ימי המאסר (והגלות) גופא (שלפני י"ב תמוז) ליום ששון ושמחה - ולא רק כהכנה והתחלה לעילוי שלאח"כ דגאולת י"ב תמוז, אלא הוא גופא הוא יום של גאולה (ע"ד שהצום גופא מתהפך לששון ולשמחה):

אבל כאשר נעשה קרוב יותר לזמן הגאולה, הנה פנימיות התורה - שמגלה את הפנימיות שבכל דבר - גילתה ופירסמה את הפנימיות של „תמוז“⁵⁷, שדוקא בחושך זה ישנו (הכח על) „יתרון האור“ - תוקף החום ד„שמש הוי“.

ולאחר שהענין התגלה בתורה - הוא ירד אח"כ לעולם, בנס די"ב תמוז, שבו ראו בעיני בשר את תוקף הגילוי ד„שמש הוי“ שלמעלה מהטבע, ששבר את העולם וחושך הנמוך ביותר, את המנגד העמוק והגרוע ביותר על תומ"צ, עד שהם גופא הסכימו לשחרור הרבי - בידועם, שזה גופא יעודד את העוסקים בהרבצת התורה כו' במדינה ההיא; כלומר, שאותם אלו שאסרו את הרבי בגלל עבודתו בהרבצת התורה כו', הם גופא „הסכימו“ לתוספת בעבודה זו גופא במדינה ההיא!

ז. אחת מההוראות הפשוטות ביותר שיש ללמוד מענין הנ"ל:

כאשר מתקרבים ימי בין המצרים

(56) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1315. ועוד.

(57) ראה לעיל הערה 48.

ג' תמוז, בו הרבי השתחרר ממאסרו ונשלח לשלוש שנות גלות, ה' נראה אז (באותה שנה) כעוד שלב במאסר - שילוח לגלות, שבפרטים מסוימים זה קשה כמו מיתה (כפי שמסביר החינוך⁵⁴),

עד, שאז לא ידעו האם זו הקלה כו', או עוד דרך להפטר מהלחץ מוחץ לארץ לשחרר את הרבי, ולאחר מכן שוב לחפש עלילה כו' ר"ל;

הגאולה די"ב תמוז גילתה, שבאמת יום ג' תמוז ה' (לא התחלת הגלות, אלא) השלב הראשון בגאולה⁵⁵ - זהו יום ישועה והצלה; ויתירה מזו: הישועה והצלה (חסדים) של יום זה (בו הרבי השתחרר מהמאסר), ה' בפרטים

הגאולה די"ב תמוז גילתה, שבאמת יום ג' תמוז ה' (לא התחלת הגלות, אלא) השלב הראשון בגאולה⁵⁵ - זהו יום ישועה והצלה; ויתירה מזו: הישועה והצלה (חסדים) של יום זה (בו הרבי השתחרר מהמאסר), ה' בפרטים

(53) וראה לקו"ש ח"ג ע' 242 - די"ל שימי המאסר (כ"ט יום ומקצת יום למ"ד) היו „יום לשנה“ לשנות (מוציא שמנו -) נשיאותו, עיי"ש. (54) מצוה תי'.

(55) ולהעיר שג' תמוז חל לעולם ביום בשבוע שחל א' דפסח (התחלת גאולת מצרים). וי"ל, דזה שג' תמוז חל ביום בשבוע שחל י"ז תמוז, הוא לתורות שגאולה זו מגלה הפנימיות של הצום (ע"ד הנ"ל בפנים סעיף ד' - לענין פסח ותשעה באב).

שביום זה „הובקעה העיר“¹⁰; וזהו ענין כללי בחודש זה, וכמובן מכך שהצום מתייחס לכל החודש¹² - צום הרביעי”

(10) וראה טו"א לר"ה שם „דאפילו לגמ' דידן בא' נמי הובקעה בי"ז כו"י" (אלא ששם כתב ש„מפני קלקול החשבונות לא הי' מתענין בו (בי"ז) אלא בט"ו). והא דאמרו בתענית שם דבראשונה הובקעה העיר בט' תמוז - „איכא למימר כמו שהפסוק לא רצה לשנות ממה שהיו סבורים הכי נמי התנא" (גבורות ארי תענית שם, עיי"ש ובטו"א שם).

[וימתק יותר ע"פ מה שמפרש בחדאג' מהרש"א תענית שם, דקלקול החשבונות פירושו (לא טעות בחשבון, כ"א) ש„לפי קלקול החשבונות של האויבים שמונין לחמה לא הי' רק בט' תמוז“, אבל „בודאי בי"ז בתמוז בחודש הלבנה נבקעה העיר גם בראשונה" (ומעולם התענו בי"ז לחודש הלבנה*)].

וכן מוכח שיטת רש"י בפירושו לנ"ך, שהרי הביא (ירמ' א, יב) „כ"א יום . . . שבין י"ז בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית“ - ועה"פ (שם לט, ב. שם נב, ו"ז) דבט' נבקעה העיר, לא העיר כלום!

ועכצ"ל סס"ל, (דהמשך) הכתוב (שם לט, ג) „ויבואו גו' וישבו בשער התוך“ מוכיח** דבט' תמוז נכבשה רק חומה החיצונה (ו„הבקעה העיר“ היינו התחלת הבקיעה. ודוחק קצת) וחומה הפנימית (דהביהמ"ק) נכבשה רק אח"כ (בי"ז תמוז),

וכפרש"י שם „שנתקיימה כאן נבואה כו' ובאו גו' פתח שערי ירושלים וגו'“. ומש"פ לאח"ז

* ע"פ המבואר בפנים לתוך בין הבבלי וירוש' - מתורג' מ"ש במג"א (סתקמ"ט סק"ב) דבעל נפש יתענה גם בט', מיהו בירוש' איתא שבראשונה הי' ג"כ בי"ז כו"י - שבפסוקות כוונתו (כמ"ש במחז"ש שם) דלפ"ז גם בעל נפש אי"צ להחמיר, ומשמע שכ"ה מסקנתו - והרי בבלי וירוש' הלכה כבבלי?

** עפ"ז מתורג' מה שבתענית שם (משא"כ בירושלמי ושו"ע שם) הובא הכתוב דקאפיתל נב - ולא דקאפיתל לט שקדמו - כי בקאפיתל לט מוכרח הזמן רק בנוגע להתחלתו „ויבואו“ - דקאי (לפרש"י) על נבואה העליונה „שערי ירושלים“.

בשער התוך „שער העזרה שער נקנור וכו'“ [דלא כברד"ק ומצו"ד שם, שקאי על שער העיר, וברד"ק שם דוישבו בשער התוך הוא „אחר שהבקעה העיר“ (וקאי על השרים)] - עכצ"ל, דכוונתו שלאחרי קיום נבואה הנ"ל נתקיים גם המשך שלה (ולכן הוסיף „וגו'“) - „ועל כל חומותי“ (כולל חומות ביהמ"ק שבתוכה. ועפ"ז יתורג' בירמ"י (א, טו) שם דלכאורה אינו מזכיר העיקר - ביהמ"ק וחומה שלו).

[ובקאפיתל נב שם (ועד"ז במ"ב כה, ג"ד) אפשר לפרש, דמש"נ „בתשעה לחודש“ קאי רק על „ויחזק הרעב גו'“ שבפסוק זה, ולא על מש"נ בפסוק שלאח"ז. ותבקע העיר גו'***].

וראה לקמן הערה 41. ואכ"מ.

(11) ראה תרגום שני שם.

(12) ובפרט לפמ"ש (ריטב"א ר"ה שם. תענית שם. תשב"ץ ח"ב סרע"א) דלכתחילה נקבע הצום לחודש זה (הרביעי) סתם ולא ליום מסוים (עיי"ש).

*** ועד"ז יש לתרג' במ"ש רש"י (ירמ' א שם) „תשעה באב שבו נשרף הבית“ - אף שפורש לפנ"ז (מ"ב כה, ח"ט) „בשבעה לחודש . . . וישרף את בית ה"י“ - כי „בשבעה לחודש“ קאי רק על הנאמר בפסוק ח', ולא על „וישרוף גו'“ שבפסוק שלאח"ז, שהי' אח"כ (וראה תענית כט, א: בשבעה נכנסו כו').

ומ"ש בירמ"י (נב, יב) „בעשור לחודש“ [והתירוג בתענית שם (הובא ברד"ק (ורלב"ג) מ"ב שם. מהר"י קרא ירמ' שם) דבט' סמוך לחשיכה הציתו כו' ונשרף (רובו) בעשור - לא נזכר ברש"י. אבל ראה רש"י איכה א, ב] - כי שם קאי גם על „ואת בית המלך . . . בית הגדול“ (שם, יג), ששריפת כהנ"ל נגמרה בעשור לחודש.

[והסתירה בין הכתוב דמ"ב שם דנבואה בא ב' לחודש וירמ"י שם שבא בעשור לחודש - שאין רש"י מתרצה - כי מפורש בפשט: מ"ב שם נאמר שבא לירושלים, וירמ"י שם - שבא גו' עמד לפני מלך בבלי“ (משא"כ להרד"ק ירמ"י שם שהוכרח לטרס הכתוב)].

ויהי' א"כ כאילו לא נחרב שלא יהי' ט"ב יום מר"ם?⁴⁵ והביאור -

כיון שהתוכן הפנימי של תשעה באב עתה הוא פנימיות האהבה שלמעלה; אלא שכל זמן שעדיין מושלת בגלוי בחי' הגבורה וה„רוגז“ שלמעלה (בזמן הגלות) ופנימיות האהבה היא בהעלם, יש ליום תשעה באב את התוכן של צום (עם כל הדינים של צום);

אבל „לאחר שעשה הדין וכלה הרוגז“⁴⁶ - שזה יהי' לעת"ל - ישאר רק - ובגלוי פנימיות האהבה שישנה בשייכות ליום זה, ובדרך ממילא הוא יהפך ליום של ששון ושמחה כו'.

ה. וי"ל שזהו הטעם שבמשך כל הדורות הכירו (באופן גלוי) רק את ענין הצום שבתמוז - כי, כנ"ל, תוקף ופנימיות האהבה (והגאולה) של תמוז היא בהתלבשות - דוקא בענינים של גבורות;

אלא שבדרא דעקבתא דמשיחא, כאשר מתחילה כבר ה„טעימה“ ו„התנוצצות“ הגאולה העתידה⁴⁷, הגיע הזמן „לטעום“ גם מענין זה - שאפשר לחוש כיצד פנימיות הצום (ובין המצרים בכלל)⁴⁸ הוא ענין הכי נעלה;

(45) ל' אוה"ת מסעי שם ע' א'שפה בתחילתו.

(46) ל' אוה"ת שם ע' א'שפו.

(47) ראה לקו"ש ח"א ע' 59. ועוד.

(48) עדמשנת' (לקו"ש שם ע' 283 ואילך)

שע"י פנימיות התורה מאיר גם עתה הפנימיות שביסורים כו', „כצאת השמש בגבורתו“ (ומשו"ז דוקא פנימיות התורה מפרש עניני התוכחה - כברכות (בלקו"ת בחוקותי מה, א ואילך. אוה"ת תבא ע' תתצב ואילך). וראה לעיל הערה 40). ועיי"ש שזהו ענין נעלה יותר מג' האופנים המבוארים בתניא (פכ"ו). אגה"ק סי"א. אגה"ק

ובפרט שבגאולה באים לידי ביטוי

שני הקצוות הנ"ל (בנוגע לגלות בכלל) - כפי שבתחילה מוכרח להיות ענין של גבורות (כיון ש„יתרון האור“ הוא „מן החושך“⁴⁹ דוקא), אבל „לאחר שעשה הדין“ רואים כיצד החושך והגבורה בפנימיותם היו (בשביל, ויתירה מזו - בהם גופא ישנו) תוקף החסד ויתרון האור:

מצד אחד עבר הרבי את היסורים והעינוים דהמאסר באופן הכי קשה, עד שהי' עליו פס"ד דהיפך החיים ר"ל;

אבל לאידך גיסא, ראו בגאולת י"ב תמוז (לא רק את השחרור של הרבי, אלא) כיצד כל מהלך הדברים של המאסר בפנימיותו הי' - לא ח"ו ענין של „הגבלה“, אלא להיפך - תוקף החסד⁵⁰, סלילת הדרך להרחבת העבודה דהרבצת התורה כו' באופן אחר ונעלה לגמרי, עד שהגיעה בכל קצוי תבל,

[ובלשון רז"ל⁵¹ (שהרבי (מהורש"ב) נ"ע⁵² השתמש בנוגע למאסרו של

סכ"ב) כי ע"י פנימיות התורה רואים גם עתה מלכתחילה הפנימיות שבוה.

(49) לשון הכתוב - קהלת ב, יג. וראה ספר הערכים-חב"ד ע' אור - ביחס לחשך סעיף ה' (ע' תקפא"ב), ושו"נ. וראה שם סעיף ט' (ע' תקצו ואילך) ושו"נ.

(50) ומטעם זה י"ל שגם הימים שבין ט"ו סיון (יום בו נאסר כ"ק מו"ח אדמו"ר) וי"ב תמוז ימי סגולה הם, כמשנת' כמ"פ (לקו"ש ח"ד ע' 1321. ועוד).

(51) ראה מנחות נג, סע"ב. שמו"ר ר"פ תצוה. (52) ס' השיחות תורת שלום ע' 26 (ושם: והגם שקשה לאמר אבל האמת הוא כן).

שבוה גופא ישנם שני אופנים, כיצד להבין את ענין הצום:

(א) כפי שהוא בחיצוניות - שאז הוא נראה כענין של פורענות.

(ב) פנימיות הצום - הצום כפי שהוא יהי' לעת"ל, שאז יהי' ונגלה כבוד הוי"ש³⁹ - יום של ששון ושמחה ומועד טוב. כלומר, ההכרה, שא"ז רק פורעניות בשביל הגאולה, אלא שהצום גופא בפנימיותו הוא ענין של "ששון ושמחה"; כיון⁴⁰ שגם הפורעניות גופא בפנימיות הם ביטוי של אהבת הקב"ה לבני ישראל⁴¹, שלכן זהו "כמשל מלך

^{39*} ישעי' מ, ה.

(40) בכל הבא לקמן - ראה בארוכה אוה"ת מסעי ס"ע א'שפד ואילך. וראה גם תורת חיים בראשית מ, סע"ג ואילך. רשימות הצ"צ לאיכה שם (ע' א'מה). ועוד. וראה לקו"ש ח"ב ע' 360 ואילך.

ולעיר ג"כ מרשימות הצ"צ לאיכה שמפרש כו"כ פסוקי איכה למעלותא, עיי"ש בארוכה. (41) ונתגלה גם בעת החורבן גופא, וכמחז"ל (מדרש תהלים מזמור עט. איכ"ר פ"ד, יד) דשפך הקב"ה חמתו על עצים ועל אבנים כו'. וראה לקו"ש ח"ב שם.

ואולי י"ל, שלפי שיטת הירושלמי שנבקעה העיר בי"ז תמוז (כנ"ל הערה 9) - מה שנאמר בכתוב "בתשעה לחודש" (וכקושיית מפרשי הירושלמי שם. וראה חת"ס לירוש' שם. יפה עינים לר"ה ית, ב) הוא מפני שהגזירה היתה על ט' תמוז, אלא שהקב"ה האריך אף (מפני תוקף חסדו) עד י"ז תמוז שלא תבקע העיר אולי יחזרו בתשובה. ועי"ד שעיי"ב גבריאלי הגחלים (ויק"ר פכ"ו, ח. מדרש משלי א, כד. ועוד). וראה יומא עז, א. ואכ"מ.

ועי"פ משנת"ל (הערה 10) דעת רש"י, דבט' תמוז נכבשה חומה החיצונה ומ"מ לא כבשו חומה הפנימית ונכנסו לעיר עד י"ז תמוז - נמצא, שעכבם הוי"ש באמצע החומות ח' יום אולי יחזרו בתשובה!

גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו מרוב אהבתו" כמו"כ "רחץ ה' את צואת בנות ציון"⁴²;

[וי"ל שזה מרומז גם בסדר הקביעות (א"ת ב"ש וכו'), שזה הרי מובא מגדולי ופוסקי ישראל⁴³, שתשעה באב (ועד"ז) שבעה עשר בתמוז - שהוא התחלת החורבן (תשעה באב) חל תמיד באותו יום בשבוע שבו חל יום ראשון דפסח - היינו, שזהו רמז ששניהם בפנימיות הם ענין אחד, ביטוי לחסדו ית']

ואדרבה; בדין מלובשת פנימיות האהבה, היא מתגלה יותר בענין של היפך (בגבורות כו'); על דרך אב המעניש את בנו כיון שהוא עשה דבר שאסור לו לעשות - שאז הרי תקיפותו של האב היא תוצאה מתוקף האהבה שלו (שלכן הנהגתו הבלתי רצויה של הבן נוגעת לו כ"כ עד שהוא עושה פעולה היפך טבעו), פנימיות האהבה באה לידי ביטוי בתנועה הפכית של תקיפות.

בוה מבארת תורת החסידות, את זה שלעתיד לבא תשעה באב יהי' יו"ט (ואדרבה - יו"ט עוד יותר גדול מהימים טובים האחרים)⁴⁴

- דלכאורה: אמנם לאחר שיבנה ביהמ"ק השלישי כבר לא יהי' מקום לאבלות בתשעה באב על ביהמ"ק שחרב, אבל מדוע שזה עוד יהי' יו"ט - "הלא אין כאן אלא היציאה מן היגון

(42) ישעי' ד, ד. אגה"ק סכ"ב.

(43) טושו"ע או"ח סת"כ"ח ס"ג.

(44) שהרי מלובש בו פנימיות האהבה, וראה

פסיקתא רבתי פ"י על נהרות בכל כסופו: אין שמחה בא אלא בתשעה באב כו'.

(הצום של "רביעי לחדשים"¹³); ולפ"ז, התוכן של חודש תמוז קשור עם היפך השמחה - פורעניות, ובפרט שמשבעה עשר בתמוז ואילך מתחילים בין המצרים, ימי אבילות.

לאידך גיסא, בדורנו זה נתגלה עוד יום מיוחד בחודש זה ובתוכן הפכי - חג הגאולה די"ב-י"ג תמוז (בו כ"ק מו"ח אדמו"ר השתחרר לגמרי מהמאסר והגלות), שזוהי לא היתה גאולה פרטית, לו לבדו, אלא כפי שהוא כותב במכתבו הידוע¹⁴: "לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה כו'", שזה כולל את כל הסוגים בבני". כלומר, זהו חג הגאולה לכל בני ישראל.

ועי"פ כהנ"ל מובן, שענין הגאולה הוא תוכן עיקרי וכללי בחודש תמוז כולו.

[ואין להקשות: כיצד יתכן שבמשך כל הדורות עד דורנו זה לא ידעו שהתוכן של תמוז הוא (גם) גאולה, ואדרבה - הי' ידוע (ממה שכתוב בתושב"כ) רק ענין הפורעניות שבו?

- כי, כפי שמצינו בתורה בכלל, שבאופן קבוע מתגלים ומתוספים ענינים חדשים בתורה וביחד עם זה "הכל ניתן למשה מסיני"¹⁵,

והביאור בוה - לכל ענין יש את

(13) ר"ה שם. ספרי ותוספתא שם.

(14) נדפס בסה"מ תרפ"ח ע' קמו ואילך. סה"מ

תש"ח ע' 263 ואילך. וזה עתה (תשל"ח) עוה"פ בקונטרס בפ"ע.

(15) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1088. ח"ו ע' 207.

ועוד.

הזמן שלו בו הוא צריך להתגלות¹⁶ (ומזמן זה ואילך צריך לקיים אותו - ועי"ד ימי הפורים¹⁷ וכיו"ב);

ועד"ז בענינו: דוקא עתה, בדרא דעקבתא דמשיחא - (בסמיכות ממש לביאת גואל אחרון - מלכא משיחא) - זהו הזמן שהי' צריך להתגלות ענין הגאולה (שבתמוז).

ב. כשם שישנם שני קצוות של ימים מיוחדים בחודש תמוז, עד"ז מצינו זאת גם בשמו"ז¹⁷ של החודש גופא - "תמוז":

(א) "תמוז" הוא שם של ע"ז - כמ"ש בתושב"כ (יחזקאל¹⁸), "הנשים יושבות מבכות את התמוז" (דמות א' שמחממים אותו וכיו"ז¹⁹) - שזהו הקצה הכי תחתון.

(ב) לאידך גיסא, מבואר בחסידות בארוכה, שתוקף החום דתקופת תמוז [שזוהי משמעות תיבת "תמוז" - "לשון היסק"²⁰] הוא בפנימיותו ענין הכי נעלה. כיון שהשמש הגשמית נשתלשלה - כמו כל עניני העולם שנשתלשלו מענינים הפנימי, כפי שהוא בשרשו הרוחני - מ"שמש הוי"ש"²¹ ("שמש ומגן ה' אלקים"²²)

[שלכן²¹ זהו גם משל ודוגמא להעדר

(16) ראה בארוכה לקו"ש ח"ז שם.

(17) להעיר משבועות לט, א. וראה צפע"ב

למג"א ט, כו.

(17*) דשמו אשר יקראו לו כו' הוא כלי לחיות

כו' (שער היחוד והאמונה פ"א).

(18) ח, יד.

(19) פרשי"ש שם. מפרשי נ"ך שם. מו"נ ח"ג

פכ"ט (ועיי"ש ששייך להזמן החודש תמוז).

(20) לשון רש"י שם.

(21) ראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 155, וש"נ.

(22) תהלים פד, יב.

השינוי למעלה (אני ה' לא שניתתי²³), ועל ביטול העולמות²⁴ - ההיפך הגמור מעז]²⁵,

זריחת השמש בימי הקיץ בפנימיותה היא הזריחה דשמש הוי"ש²⁵, ותוקף החום דתקופת תמוז קשור עם תוקף הגילוי דשם הוי"ש²⁶; כלומר, שבתקופת תמוז מאיר שם הוי' (שלמעלה מהטבע) בתוקף יותר מאשר בשאר השנה.

[בזה יובן בפשטות מה שבני קוראים לחודש בתיבה שהיא שם של ע"ז - הרי ישנו האיסור, ושם אלקים אחרים לא תזכירו גוי"²⁷?

אמנם, כל עבודת כוכבים הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה²⁸ ו"תמוז" היא, כתובה בתורה "כנ"ל - אבל הרי זהו רק, מותר להזכיר" ולא חיוב -

(23) מלאכי ג, ו.

(24) תניא פל"ג. שער היחוד והאמונה פ"ג.

(25) סדי"ה ביום השמיני עצרת תרל"ב. לקו"ש

ח"א ע' 4.

(26) המשך תער"ב פרק קפ.

(27) משפטים כג, יג. מכילתא (ופרשי"י) שם.

סנהדרין סג, ב.

(28) סנהדרין שם. ובראים סי' עה (בראים

השלם - סי' רמה. ובשינוי לשון), כיון שהתורה

הזכירה ודאי נתבטלה**.

אבל להעיר מדעת זקנים בעה"ת בשלח יד, ב.

וצ"ל שמחלק בין הזכרת גרידא, להזכרה לצורך

שנותן בו ממשות (שאו אסור גם אם הזכרה

בתורה) - כמשנת בלקו"ש ח"ב ע' 667 ואילך.

ובפרט שבנדוד"ד הוא לא רק הזכרה כ"א קביעת

שם חודש**.

(*) ושם: אינו אסור להזכיר אלא שם הניתן לאילול לשם אלקות כו' אבל שם הדיוטות כו' שלא ניתן השם לשם אלקות ואינו נשמע אלקות ואדנות מותר.

(**) וראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 167 ואילך.

גופא, שח"ו ישראל המצב של צום, אלא) שהצום יתהפך, "לששון ולשמחה ולמועדים (טובים)"²⁹ - וזה מובן במכל שכן מסיבת הצום, גלות, שתכליתה היא לא הגלות גופא, ח"ו, אלא היציאה מהגלות והכניסה לגאולה;

וכדי להזכיר ליהודי אודות ענין זה - מעוררים ומביאים אותו לפעול כל התלוי בו כדי לשים קץ לגלות (ע"י ביטול סיבת הגלות - "מפני חטאינו גלינו מארצנו וכו'"³²) -

לכן קבע הקב"ה בחודש תמוז (זמן של פורעניות) יום של גאולה. וע"ד שגם בחודש אב ישנו היו"ט דחמשה עשר באב³³ (ושבת נחמו) המזכיר אודות הנחמה³⁴ שתבוא על האבלות דתשעה באב (ועל הגבורות ודינים של חודש אב ככלל).

אבל הסבר זה אינו מספיק - כי:

(א) זה ה' מתאים באם היום שתוכנו גאולה ה' מגיע לאחור היום והזמן שמדגיש את הגלות (ע"ד חודש אב, שחמשה עשר בו (ושבת נחמו) בא לאחור תשעה באב);

אבל מאחר שי"ב-י"ג תמוז הם לפני שבעה עשר בתמוז³⁵ (ובין המצרים), מזה משמע, שענין הגאולה שבתמוז הוא (לא בחי' הגאולה הבאה (לאח"ז) כתוצאה ותכלית מהגלות, אלא בדיוק להיפך) גאולה שהיא כהקדמה לגלות.

(32) נוסח התפלה - מוסף דיו"ט.

(33) משנה סוף תענית.

(34) ראה (בנוגע לט"ו באב) רשימות הצ"צ

לאיכה (אוה"ת לנ"ך ח"ב ע' א'צו). ד"ה נחמו

עת"ר. ועוד.

(35) והתחלת הגאולה - כבר היתה בג' תמוז,

כדלקמן בפנים.

(36) ראה יל"ש ישעי' רמו תמה. וראה אוה"ת לנ"ך שם. ד"ה נחמו שם רפ"ח.

(37) ועד שי"א שבכתובות וכו' כותבים מנחם במקום אב (גט פשוט סק"ו סקל"ה) וראה אנציקלופדיא תלמודית מע' אב הדעות בזה. וש"נ.

(38) תרגום שני למג"א שם. תיב"ע שלח יג,

כה.

(38*) תענית פ"ה, מ"ה"ו. ועוד.

(39) וגם שם, "אב" עצמו מורה על הרחמים - יל"ש שם עה"פ (נא, יב) אנכי אנכי. וראה ד"ה נחמו שם פ"י. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1080 ואילך.